

človeku odgovorni, ali učite ali spite nekatere ure v šoli. Le nekoliko učite otroke igrati, burke uganjati, prikupicovati, plesati in dobili bote velikansko pohvalo od „novoernih“ šolskih oglednikov. Da pa zamorete svojo nalogo dobro spolniti, tirjajte, naj vam krajno šolsko svetovalstvo nakupi potrebnih reči, post. take „mandelce“, kateri, ako ga za nit potegneš, vse štiri razpne, žabice, ktere umetno skačejo, lesene konjičke, sabljice, papirnate čake itd. za fante, zibelke, potem lesene otročke, kateri ako stisneš, se zadere, punčice, ktere naj oblačijo itd. za dekleta, in to jim potem kažete v šoli, umetnost v tem naj kažejo otroci svojim starišem. — Hajd! to bo veselje, kadar starši vse vidijo, pošljejo hitro mesto enega deset otrok v šolo, akoravno jih nimajo.

Znabiti mislite vse popraviti s tako imenovanimi okrajnimi šolskimi ogledniki? Pustim veljati, pa, hvala Bogu, šolsko leto bo skoro preteklo, in veliko krajev še ni tako srečno bilo, milostljivo obličje okrajnega šolskega oglednika videti. Morebiti je že umrl, pred ko je še prav živel. Ako se izgovarjate, da ste postavili v vsak kraj enega krajnega šolskega oglednika, je to resnica, pa ne zadostuje. Zakaj nekateri ljudje nimajo časa po šolah hoditi, druge pa ste nam — govorim o Slovencih — take imenovali — vsaj si jih sami voliti ne smemo — da moramo reči: Bog se usmili čez šolo, ktera ima take nadzornike. Ako se bo še pri nas dolgo vse tako mešalo in metalo, pojdimo in postavimo zid okoli „Cislajtanije“ — Avstrijo je oče Beust porušil — brez oken, da nihče več ne bo vedel, kako se prigodi.

Okrajnim komisijam za novo cenitev zemljiškega davka.

(Konec.)

Kaj je zemljišča čisti dohodek (§. 5) to je samo po sebi zadosti jasno. Kar se na zemljišču pridela, ima svojo vrednost, ali vse, kar za prodani pridelek kmet skupi, ne ostane njemu samemu, ni tedaj čisti dohodek, temoč on ima stroške pri vsem, kar pridela, in še le po odbitih stroških ostane čist dohodek, od kterega se davek plačuje.

Kako pa se bode po novi postavi izvedel čist dohodek zemljišč?

To se bode godilo tako-le:

Po §. 9 bodo skupej stopile okrajne cenilne komisije; z ujimi bode imel vsak posestnik in bo imela vsaka občina najpred opraviti. Ta komisija ima najvažnejše opravilo; ona ceni čisti dohodek posameznih zemljišč in celega davkovskega okraja.

Zraven te okrajne komisije ste še dve drugi, namreč deželna komisija za vsako deželo (po §. 8) in pa najviša komisija na Dunaju (§. 7). Ali te dve komisiji ste le za to, da pregledujete ali kontrolirate to, kar naredi okrajna komisija; s tema dvema komisijama pride posestnik še le takrat v dotiko, kedar se (po §. 37 in 38) pritoži soper cenitvo okrajne komisije.

Cenilni okraj je (po §. 17) navadno politični okraj, in za vsak tak okraj je okrajna komisija sestavljena tako-le:

1. Minister denarstva na Dunaju izvoli in imenuje predsednika te komisije, 2. ude brez ozira na stan, stanovanje in plačanje davka, 2. ude, ki plačujeta zemljiški davek iz tistega okraja,

2. posestniki, ki v tistem cenitnem okraju največ davka plačujejo, izvolijo enega ude v to okrajno komisijo, in

3. župani cenilnega okraja volijo 3 ude.

Po takem obstoji vsa okrajna cenilna komisija iz predstojnika in 8 udov, vseh devet ima veljaven glas. Ravno po tej poti se še voli 8 namestnikov. Ministerstvo denarstva še izvoli za vsako komisijo enega poročevalca za kmetijsko in gozdno cenilno opravilo; on ima narediti vse priprave, pozvedbe, popise in cenilno delo; veljaven glas pa ima ta poročevalec le takrat, kedar je tudi ud te komisije. Pri cenitvi gozdov sme komisija poklicati tudi izvedencev, da jih popraša za svet.

Vsi komisijni udje in poročevalci morajo, če je le mogoče, biti domači ljudje.

Cenilna okrajna komisija sklepa po čezpolovičnem številu glasov; če je, postavimo 9 udov pričujočih, velja za sklep to, za kar jih glasuje 5, ker 5 je že več kot polovica od 9.

Da pa je ta sklep veljaven, morajo zraven predsednika saj še 4 udje pričujoči biti.

Če je 7 udov pričujočih in pa predsednik, tedaj skupaj 8, in če 4 glasujejo tako, 4 pa drugače, velja tista, za kar glasuje predsednik.

Če bi se primerilo, da je 8 udov pričujočih in pa predsednik in bi 3 glasovali za viši davek, eden za manj visokega, dva za srednjega, trije pa za prav nizkega, bi po takem ne bilo na nobeno stran 5 glasov, tedaj nikjer čezpolovičnega števila glasov, v takem primerljeju se pride do sklepa tako-le, da se 3 glasovi za najviši davek prištevaajo 1 glas za manj visokega, to pa še le stori 4 glasove, tedaj še premalo za čezpolovičnico, po takem se ti 4 glasovi morajo došteti bližnjima 2 glasovoma, ki sta glasovala za srednjega in tako se dobi še le potrebno čezpolovično število glasov.

Ta stvar o glasovanju je silno važna; dobro je paziti na njo, kajti vidi se, da se lahko primeri, da en sam glas odloči soper voljo vseh. Naj to pokažemo v izgledu: Če 2 ude komisije glasujeta za 20 gld., 2 za 15 gold., 1 za 10 gold., 4 za 8 gld., tedaj bo edini glas za 10 gld. odločil večino!

Naj tedaj komisijni udje, predno od svoje prve misli in glasa odstopijo, dobro prevdarijo, kaj pride iz tega in ali po tem ne obvelja sklep, ki se jim ne zdi pravičen.

Komisija se mora držati 10 vrst, na ktere so vsa zemljišča razdeljena tako, kakor §. 16 razločuje, in po tem vsako zemljišče postaviti v dotično vrsto. Zdaj se čisti dohodek za vsako vrsto pozve. Poročevalec mora v ta cil in konec vse potrebne reči pripraviti, kakor jih §§. 22 in 23 ukažeta. Iz teh priprav se napravita dva načrta tarife (po §. 25); in načrt napravi poročevalec, drugega pa odsek, ki se voli izmed cele komisije. Ta dva tarifna načrta preišče in pretrse cela komisija, potem pa, ko je že šla vseh zemljišč svojega okraja ogledat in jih je primerjala s zemljišč sosednega okraja (§. 28) izreče za njen okraj veljavno tarifo.

Pri tem se mora paziti na to, da čisti dohodek ali tarita srednje vrste je, kar najbolj mogoče, tudi poprečni dohodek vsega okraja.

Tako narejeno tarifo pošlje (po §. 30) okrajna cenilna komisija z vsemi dokladami deželni komisiji (§. 8) v razsodo; ona preišče vse cenitve celega okraja in jih primerja med seboj, tu in tam kaj poravna itd., in tako popravljene tarife da natisniti in razglasiti. To se (§. 31) zgodi zato, da se pritožbe v 6 tednih pošljejo deželni komisiji, ktera te pritožbe prevdari, če so veljavne, jih sprejme, če ne, jih zavrže, in potem se mora po celi deželi cenitev posameznih zemljišč pričeti. Vsak kos (parcela) zemljišča se mora namreč v eno odločenih rubrik dodelane tarife uvrstiti, zato jo morata dva ude okrajne cenilne komisije vprico poročevalca ogledati in jo v dotično rubriko zapisati, to je veeniti.

Pritožba (reklamacija) je (po §. 37) vsakemu, kdor davek plačuje, v teku 6 tednov potem, ko se je cenilni register županiji izročil, brž prepuščena, in ta pritožba pride potem v presojo okrajni in deželni komisiji. Deželni komisiji pa se pritožba more le tedaj v konečno veljavno razsodbo predložiti, ako okrajna komisija pritožbe ni enoglasno zavržla (§. 37).

Kadar okrajna komisija pritožbo enoglasno zavrže, ni nobena druga pritožba več mogoča, kajti dunajska najviša komisija je le za to, da pretrse predloge vseh deželnih komisij, da jih primerja med seboj in napake odstrani in da voli nove komisije, ako je treba nove cenitve.

In zdaj, dragi gospodarji, ali ni največ ležeče na okrajnih komisijah. Vam cenilnim možem pa se še zarad tako važne stvari, ktera je dana v vaše roke, enkrat kličemo, pozor!

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Požlahnjenje sadnih dreves.

Požlahnjenje sadnih dreves pomeni, jih prisiliti, da boljši, lepši, žlahniši veči in okusniši sad rodijo, kakor bi ga imela, ko ne bi bila požlahnjena. To delo pa nikakor ni težavno, ali sitno in dolgo; nekoliko minut je potreba pazljivosti, in